

Erfgoed

BEHEER

Erfgoed als katalysator voor ruimtelijke ontwikkeling

P L A N N E N

HANS DRUART [LANDSCHAPSARCHITECT EN MASTER IN DE MONUMENTEN- EN LANDSCHAPSZORG, BURO VOOR VRIJE RUIMTE]

In de wereld van de chemie is een katalysator een stof die de snelheid van een bepaalde reactie beïnvloedt zonder zelf verbruikt te worden. In de wereld van de ruimtelijke planning kan dat een persoon, een object, een idee of een gebeurtenis zijn die een invloed heeft (gehad) op de geschiedenis van een plaats. Zowel materieel als immaterieel erfgoed bezit de potentie om ruimtelijke ontwikkelingen te initiëren en bevorderen. Er mag dan wel een hardnekkig vooroordeel bestaan dat het noodzakelijkerwijs een beperking of vertraging van ruimtelijke ontwikkelingen met zich meebrengt, in de praktijk kan erfgoed op diverse manieren bijdragen tot een meer geïntegreerde aanpak. Erfgoedbeheerplannen vormen in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet¹ het middel bij uitstek om hiermee aan de slag te gaan.

Erfgoedbeheerplannen moeten eigenaars en beheerders van beschermd erfgoed het nodige houvast bieden voor een onderbouwd beheer. Sinds het Onroerenderfgoeddecreet in voege is getreden, dient in de meeste gevallen een dergelijk plan opgemaakt te worden om een premie te verkrijgen voor het onderhoud van beschermd erfgoed². Men ziet dat nog te vaak als een verplichting waar men zich liefst zo gauw mogelijk van afmaakt, terwijl een erfgoedbeheerplan zoveel meer kan betekenen. Een erfgoedbeheerplan is een instrument dat de potentie heeft om grenzen tussen verschillende beleidsdomeinen te doorkruisen, om diverse actoren samen te brengen en zowel een ruimtelijk als een maatschappelijk proces aan te sturen. Dit artikel wil verder kijken dan de letter van de wet en de betrokken actoren in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen inspireren door mogelijkheden van 'goede praktijk' te suggereren.

Momenteel lopen er binnen het beleidsdomein van Onroerend Erfgoed 159 beheerplannen. Daarvan zijn er 66 goedgekeurd onder de huidige wetgeving, dus sinds 1 januari 2015. De meeste van deze 66 beheerplannen werden opgemaakt door ontwerpers

die aan een ontwerp- of studie bureau verbonden zijn, slechts tien procent werd opgemaakt door particulieren, meestal de eigenaar zelf. Opvallend is dat daarbij 37 beheerplannen voor monumenten werden opgemaakt, waar voorheen geen enkel beheerplan voor een beschermd monument werd opgemaakt omdat de regelgeving dit niet toeliet. Onder de oude regelgeving werden 63 landschapsbeheerplannen opgemaakt, terwijl er sinds 1 januari 2015 slechts acht werden goedgekeurd voor beschermde landschappen en erfgoedlandschappen. Andere beheerplannen werden opgemaakt voor stads- en dorpsgezichten (vroegere herwaarderingsplannen) en archeologische sites.

¹ Overzicht van goedgekeurde erfgoedbeheerplannen in Vlaanderen. Cijfers afkomstig van het agentschap Onroerend Erfgoed, stand op 26 augustus 2016.

Beschermd erfgoed (stand 31/12/2015)	monumenten		stads- /dorpsgezichten		landschappen		erfgoed- landschappen		archeologische site		totale opp. (ha)		
	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	opp. (ha)	% waarvoor beheerplan opgemaakt	
Antwerpen	2.694	836	267	1.003	214	14.156	8	2.206	4	339	18.540	3.779	20,38%
Limburg	1.599	735	416	1.361	127	5.072	1	45	7	90	7.303	1.208	16,54%
Oost-Vlaanderen	2.847	1.230	371	2.107	135	5.063	4	568	3	27	8.995	473	5,26%
Vlaams-Brabant	1.428	1.003	293	2.756	163	8.998	5	198	9	219	13.174	349	2,65%
West-Vlaanderen	2.717	898	182	1.888	78	7.079	1	345	3	56	10.266	1.170	11,40%
Totaal	11.285	4.702	1.529	9.115	717	40.368	19	3.362	26	731	58.278	6.979	11,98%

Beheerplannen (stand 26/08/2016)

oude wetgeving	0 *	32 **	63 ***	0	0
-OEdcreet (01/01/15)	37	20 **	6	2	1 ****

* was onder varige wetgeving geen mogelijkheid
** voormalige herwaarderingsplannen, bevatten tevens monumenten
*** waarvan 1 vervallen landschapsbeheerplan
**** tevens landschap en monument

¹ Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 is in voege getreden sinds 1 januari 2015 en brengt wetgeving inzake bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed samen onder één decreet.

² Meer info op <https://www.onroerenderfgoed.be/nl/beheer/beheersplannen/>